

Слађана Илић

У КИШОВИТОЈ ПАНДОРИНОЈ КУТИЈИ

Марина Вукашиновић, *Бандонеон*, збирка песама,
Нишки културни центар, Ниш, 2005

Књига симболичког наслова *Бандонеон* друга је по реду песничка збирка Марине Вукашиновић. У њој су тридесет и три песме сврстане у три циклуса: *Дайүми*, *Илусйрације* и *Цийајии*.

У овој збирци Марина Вукашиновић посматра и песнички анализира различите покрете и положаје музике и речи. Вешто се служећи метафором утврђује константност њихове повезаности и оно што чини резултате те симбиозе: *Речи су йадале йо йамучним слушаџима / иза мене / йреда мном / оне иза су моје / оне йреда мном исйаравају*. Након песничке анализе симбиозе музике и речи, и даље користећи метафору, песникиња даје сопствену – песничку поделу речи. Пошто је дефинисала критеријуме поделе, упушта се у проучавање појединих речи и њиховог функционисања у реченицама, које је, такође на свој песнички начин, разврстала и којима је у просторима своје поезије одредила различите положаје: *Збаујемо са себе још йојле речи / измаљене из унуйрашњосйи сребрне љуске / крај мене йеку још йојле реченице / расйејие у йросйору / йај неред значења найерао ме је да се окренем / йрозору*.

У оквиру поделе речи и реченица и одређивања њихових координата у поезији и простору, лирски субјект – жена посматра буђење вољене особе, тумачи значење јутарње белешке на крајичку усне вољеног, његов излазак из кругова сна, који су, како то готово увек у поезији бива, повлашћени простори, и утврђује сопствено место у односу на тај призор: *Помало одсућан / излазиш из кругова сна / ја сам ѓредалек ѓосћћ ѓћом времену...*

Као *ѓредалек ѓосћћ ѓћом времену*, измакнута од предела сна, лирски субјект – жена окреће се просторима свакодневице, па у немогућности да, припадајући им, наруши *свакодневни коницићћ*, помирљиво облачи *косћћим за данашњи дан*. Помирена са свакодневицом настоји да одржи равнотежу, да сачува и одбрани потребе духа који у себи чува *вредне ѓорћћрећће и минијачћуре*, чија је лепота сасвим опозитивна производи-ма савремености, блеску светлећих реклама које преплављују град.

У намери да се негативно одреди према манифестацијама стварности, песникиња се учестало служи иронијом, али и онеобичавањем пејзажа који су најчешће у функцији дочаравања атмосфере мрака, ноћи, смрти и језовитости: *Да ли сам у свом ѓрлу косћћ / или оно ѓева / а ја чујем ѓек оћрано лишће како шушћћи / обешено...* Таква атмосфера доминантна је и у песмама *Поћис сћћановнићћћва 1999.* и *Smart war.* За тематску основу тих песама ауторка је одабрала један од догађаја из блиске прошлости – бомбардовање. Градирајући тишину и служећи се поређењем песникиња појачава осећај језовитости и стрепње, слика град у ишчекивању непознатог и страшног, психозу и разнородне реакције уплашених становника.

Доживљавајући град у ишчекивању бомби као *сабласно марионетћско ѓозорнићћће*, осим језовитости, поражености и изневерености песникиња констатује и обману коју сервирају медији – још једно у низу достигнућа савремене цивилизације које је злоупотребљено. У вези с тим песникиња се иронијски одређује према динамици и законитостима савременог света који функционише захваљујући транспарентности, краткотрајним и учесталим сензацијама. У таквом свету укинуте су све праве вредности, повлађује се потрошачкој логици која се шири под утицајем западњачке културе живљења: *Мислим / да је све ѓочело / ѓе вечери / између ѓарола о ефикасностћћ куйовине / све за један долар / и извешћћјаја са фудбалске ућћакмице / најћћћо и еуфорично...*

Служећи се поређењима песникиња констатује да динамика савременог света подразумева појачавање протока времена, смењивање дана и осећај пролазности: *Дани су се смењивали као изрази на лицу / као ућћоречење за усћћомене / ѓребрзо ѓроживљене...* У таквом свету резигнација, отуђеност и усамљеност стално су стање духа. Глас човека сведен је на избор *између немушћћоѓ ѓризнања и исћћовесћћи*. И то немушто признање и исповест су обесмишљени, будући да се простор чове-

ковог бивања ограничио на *кишовију Пандорину кућију*, па тај глас нема ко да чује, јер је све изгубило смисао услед сазнања да *прошлости нема више значења од садашњоси*.

Губитак смисла наговештава и чињеница да није могуће поуздано утврдити степен блискости или отуђености људи, већ само да се доживљај света, простора и релација људи у њему мења са протоком времена, да се вера у љубав смањује са увећавањем искуства: *На ѿола већ ѿређеноѿ ѿуѿа / осећам на својој кожи / очевидну душу / не сумњам у Песму над ѿесмама / иако су ми се лица чинила ѿомало сѿраним...*

Ипак, поручује *Бандонеон – драматичан и дубок рођак орђуља / сѿворен да ѿева о сеѿи и самоћи* да иза свега увек остаје вера у стваралачки чин, у реч, у нови почетак, који је могућ уколико се сагледа *ѿејзаж изнуѿра* и уколико се свака реч пажљиво одабере: *...сваку реч хиљаду ѿуѿа миришем / морам све из ѿочейка / све ново / кад коракнем из ѿриче / из сна за очи / свако сам / и друђи / и свако ѿоследњи...*